

ΘΕΜΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ: ΟΜΟΦΡΟΣΥΝΗ
Καθηγητής: Παναγιώτης Φούκας
ΕΝΟΤΗΤΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ»

Άπο τῆ ραψωδία ε τῆς Ὀμήρου Ὀδύσσειας: τί ζητᾷ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος;

α. Ἀποσπάσματα: ὁ Ὀδυσσεὺς φιλοξενούμενος τῆς νύμφης Καλυψοῦς

ἀλλ' ὁ μὲν ἐν νήσῳ κεῖται κρατέρ' ἄλγεα πάσχων νύμφης ἐν μεγάροισι Καλυψοῦς, ἣ μιν ἀνάγκη	Κι αὐτὸς τραβάει καημούς αβάσταγους σ' ἓνα νησί κλεισμένος· ἡ Καλυψὼ ἡ ξωθιά στο σπίτι τῆς τότε κρατεῖ δικό τῆς
νύμφη εὐπλοκάμῳ	νύμφη ομορφομαλούσα
ἀλλ' ὃ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρους περ, δάκρυσι καὶ στοναχῇσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων. πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.	Μέσα δε βρῆκε τον αντρόκαρδο τον Οδυσσέα μονάχα εκείνος στο γιαλό καθούμενος, ως πάντα που, θρηνοῦσε, με πίκρες, στεναγμούς και κλάματα σπαράζοντας τα στήθη, την ἀκαρπὴ θωρώντας θάλασσα με βουρκωμένα μάτια.
τὸν μὲν ἐγὼ φίλεόν τε καὶ ἔτρεφον, ἥδ' ἔ- φασκον θήσειν ἀθάνατον καὶ ἀγήραον ἥματα πάντα.	Κι ἐγὼ τον γνοιαζόμουν, τον ἐθρεφα, και το 'χα στο μυαλό μου, αν μείνει, να τον κάνω αθάνατο κι αγέραστο για πάντα.
τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον: οὐδέ ποτ' ὅσσε δακρυόφιν τέρσοντο, κατεΐβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη. ἀλλ' ἥ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ	Τον βρῆκε στο γιαλό να κάθεται' και μήτε που στεγνώναν ποτέ τα μάτια του ἀπ' τα κλάματα, μον' τη γλυκιά ζωὴ του του γυρισμοῦ ο καημὸς τὴν ἔλιωνε' καμιά χαρά πια τώρα δεν του 'δινε ἡ ξωθιά, και πλάγιαζε τις νύχτες μες στα σπήλια κοντά τῆς ἀπ' ἀνάγκη — θέλοντας εκείνη, μα ἄθελα του.
νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν, ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν: αὐτὴ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσῆος θείοιο, τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῳαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν. οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἡδὲ ποτῆτος	ἡ ξωθιά του ἀπὶθωσε μπροστά τραπέζι πλούσιο, με ὅ,τι ἔχουν οἱ θνητοὶ και θρέφονται, να φάει, να πιει μετὰ τῆς· κι ατὴ τῆς ἀπαντίκρυ κάθισε στο θεϊκό Οδυσσέα, κι αθάνατη τροφή κι αθάνατο κρασί μπροστά τῆς βάλαν οἱ δούλες' τότε ἐκείνοι στα ἐτοῖμα φαγιά τα χέρια ἀπλώσαν και σύντας τρώγοντας και πίνοντας ευφράθηκαν οἱ δυο τους

οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ιδέσθαι: ἢ μὲν γάρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως	ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη δε δύνεται ποτέ της στην ομορφιά και στο παράστημα να παραβγεί μαζί σου' τι εἶναι θνητή, μα εσύ κι αθάνατη κι αγέραστη λογίεσαι
---	--

β. Σύγχρονος τρόπος ζωής: ένα σχόλιο

Ὁ Καθηγητής κλασσικῆς φιλολογίας τοῦ Bard College D. Mendelsohn σὲ πρόσφατη δημοσίευσή του κατακρίνει τὴν ἐπικράτηση τῆς κουλτούρας τοῦ φαίνεσθαι καὶ τοῦ ἔχειν,¹ προτείνοντας στοὺς νέους νὰ μὴ νοιάζονται μόνον γιὰ τὴν ἄσκηση τοῦ σώματός τους στὰ γυμναστήρια, ἀλλὰ πρωτίστως γιὰ τὴν ἄσκηση τοῦ πνεύματός τους.² Ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει νὰ ἐγκαταλείψει τὴ νύμφη Καλυψώ, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκείνη *ἐνσαρκώνει τὸ πρότυπο εὐδαιμονίας τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου*: τοῦ προσφέρει *αἰώνια ζωή*, εἶναι -καὶ θὰ παραμείνει *γιὰ πάντα*- *νέα*, θεὰ ἐν κυριολεξία, καὶ τοῦ προσφέρει σαρκικὸ *ἔρωτα σὲ καθημερινή βάση*.³ Ὁ Ὀδυσσεύς, ἀντιθέτως, ἀσφυκτιᾷ. Ἡ ἰδεατὴ γυναῖκα γι' αὐτὸν εἶναι ἡ Πηνελόπη, καθὼς προκρίνει τὸν πραγματικὸ δεσμό τους, τὴν *ὁμοφροσύνη* τους.⁴ Ἡ Πηνελόπη, δηλαδή, εἶναι ἕξι ἴσου πολυμήχανη μὲ τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ δὲν σταματᾷ νὰ ἀναμένει τὴν ἐπιστροφή του, ὅπως καὶ αὐτὸς ἄλλως τε. Εἶναι, ἐν τέλει, τὸ ἀληθινὸ του ταίρι.⁵

γ. Συμφωνεῖτε μὲ τὴν παραπάνω ἄποψη;

δ. Ποιὰ εἶναι ἡ χριστιανικὴ θέση;

ε. Βλέπε D. Mendelsohn, *Μιὰ Ὀδύσσεια*, μτφρ. Μ. Ζαχαριάδου, εκδ. Πατάκη, Ἀθήναι 2020³.

- 1 Βλ. Θ. Τάση, *Ψηφιακὸς ἀνθρωπισμὸς, εἰκονιστικὸ υποκείμενο καὶ τεχνητὴ νοημοσύνη*, Ἀρμός, Αθήνα 2019², 223: «Τὸ διαρκὲς φαίνεσθαι γεννᾷ ἓνα διαρκὲς ἀγχος. Ακριβέστερα, μιὰ selfie συνιστᾷ αὐτοεπιβεβαίωση τῆς αὐτοεικόνας καὶ μιὰ ἀναγκαίᾳ επαλήθευση τοῦ φαίνεσθαι τοῦ εἰκονιστικοῦ υποκειμένου, ἐνῶ ἡ κοινοποίηση καὶ ὁ διαμοιρασμὸς τῆς ἐμπειρίας ὡς εἰκόνας γίνονται προϋποθέσεις τῆς ἀξίας εαυτοῦ καὶ τοῦ ἀνήκειν σὲ κάτι ποὺ τον υπερβαίνει».
- 2 D. Mendelsohn, «Une journée dans la vie d'un helléniste passionné», στο: περιοδικό *Philosophie* 115 (décembre 2017-janvier 2018), 33-36, ἐδῶ 36, ὅπου διακηρύσσει: «L'esprit est sexy!».
- 3 Ὁμήρου, *Ὀδύσσεια*, ε215: «πότνα θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ιδέσθαι· ἢ μὲν γάρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως».
- 4 Βλ. στο ἴδιο, ε181-185.
- 5 D. Mendelsohn, «Une journée dans la vie d'un helléniste passionné», στο: περιοδικό *Philosophie* 115 (décembre 2017-janvier 2018), 33-36, ἐδῶ 36: «C'est la femme qu'il lui faut!».